

Posudek oponenta na bakalářskou práci Anežky Chvalové

Romští muzikanti na Hornácku: případová studie Kubíci

1. Klady:

Práce Anežky Chvalové má přiměřený rozsah, sympatické je i to, že autorka nepotřebovala nastavovat rozsah materiálem z terénního výzkumu (detailní popis účinkování zkoumané kapely na koštu klobásek), a uvádí ho jen v příloze, což činí strukturu práce sevřenější.

Velmi potěšující je i samotné založení práce na terénním výzkumu a dále použití sociálně-antropologických teorií pro interpretaci v kapitole 3. Sociální antropolog by jistě vyžadoval novější teorie než dvě použité z roku 1964, já sám je však neznám, a v bakalářské práci - zejména na oboru definovaném tématem - by přísně vzato taková teorie být ani nemusela.

K dalším kladům patří, že autorka konkretizuje a reflektuje metodu, sympatická je i typologie hudebních vystoupení - témata jako je oblečení nebo i výběr písní jsou pak dávana do souvislosti s typem vystoupení - rozlišuje se například oficiální a neoficiální hraní.

Potěší i pěkně strukturovaná deskripce všech prvků týkajících se sledovaného hudebního tělesa.

2. Výtky

Práci však kazí mnohé nepřesnosti a problémy, které se pokusím vypočítat a ne asi vždy přesně kategorizovat:

2.1. Koncepční a závažnější nedostatky, nedostatky v romistickém zakotvení práce

2.1.1. Kompozice, přístup

Celková koncepce práce bohužel dle mého názoru ne zcela naplňuje autorčino předsevzetí: jsme svědky poměrně detailní etnografické deskripce (více než polovinu práce není po teorii téměř ani stopy), pak přijde ostrý střih ve třetí kapitole, kde se hovoří o integraci, ne zcela navazující na předchozí terénní výzkum. Deskripce nepřipravuje čtenáře tolik na témata řešená v kapitole 3. Autorka dokonce ani zkoumané Romy nesrovnává s Neromy, nesleduje moc jejich zařazení. Přibývajících teorie se pak dle mého názoru spíše střídá s popisy výzkumu, než že by se tyto části navzájem osvětlovaly. Rovněž jsem si všiml spíše následného usouvztažnění s teoriemi, než antropologického přístupu v celém výzkumu, který autorka rovněž v úvodu deklaruje. Autorka by měla například lépe vysvětlit, jak dala výzkum do souvislosti s citovanou Merriamovou teorií (s.9).

V závěru se Chvalová na jedné straně sympaticky snaží podchytit vlastní charakter či typologii hudebnictví členů cimbálové muziky, na druhé straně je tato část poněkud ve vleku použité obecné typologie hudební produkce, kterou autorka aktualizuje na zkoumané hudební těleso, aniž by se v závěru dostalo v nějaké syntéze pozornosti bodům zkoumaným v předchozích částech, například aspoň v teoretizující třetí kapitole. Kapela Kubíci pak působí jen jako naplňovatel různých hudebně-

komunikačních situací, zaměnitelný s mnoha tělesy z mnoha jiných zemí, etnik a věnujících se mnoha jiným stylům.

2.1.2. Romistické ukotvení, práce s prameny:

Nejasné je bohužel i zasazení do romského či romistického kontextu: například jde o citovaná formulaci: „Pavelčíková (Pavelčíková 2004:19) upřesňuje pojem „moravští,” resp. „čeští Romové” na regionální odnož subetnické skupiny slovenských usedlých Romů, od nichž se „moravští Romové” významně nelišili ani způsobem života, ani dalšími kulturními a demografickými charakteristikami. (v práci Chvalové str. 11). Buď jde v případě českých Romů o neobratné vyjádření, nebo o nepřesnou parafrázi, nebo jde o chybu v citovaném textu, kterou by slečna Chvalová měla uvést na pravou míru. Méně spolehlivým zdrojem při určování specifik subetnických skupin rovněž bývá dále citovaná Davidová. Orientace v romských skupinách a jejich dialekttech bohužel celkově nepříliš odpovídá oboru, na kterém Chvalová předkládá svou práci:

„U písni není podstatný jejich původ, protože ačkoliv jsou ve slovenském dialektu romštiny, mohou být pro horňácké Romy vlastní, z důvodu blízkosti hranic se Slovenskem. (s.37)“ - ač sama Chvalová naznačovala naprostou příbuznost západoslovenských a moravských Romů, zde je pro ni ostrá hranice. Možná fakt, že sama autorka již vyrostla po rozdělení Československa, a navíc se dost věnuje období 1939-45, kdy bylo Československo rovněž rozděleno, ji podvědomě vede k oddělování území, která několik set let patřila k politicky k sobě oddělování uvedených romských skupin, což ovšem opět není příliš romistické – víme, že hranice skupin ani rodin se nemusejí krýt vždy s hranicemi států a území.

Otázkou vůbec je, proč romistka v této souvislosti necituje místo obou zmíněných autorek Hübschmannovou - když by nenašla psaný text, tak z například z Rombase (<http://romani.uni-graz.at/rombase/>).

Hübschmannová není dokonce ani v seznamu literatury, a dokonce i zvyklosti spojené s křtem apod. na str. 36 jsou citovány podle jednoho (nevíme kterého!) textu ze sborníku (který Chvalová uvádí jen dle editora Kováče), vyznačujícího se především „rychlou výzkumy“ v konkrétních slovenských lokalitách. Když už chce autorka z neznámých důvodů vytěsnit Hübschmannovou, která by jí poskytla daleko jasnější přehled o tom, že dané jevy u Romů existují (nebo nechce použít vlastní zkušenost), mohla si vzít alespoň výzkumy Arne Manna z 80. let.

Chvalovou uváděné jevy „Diskriminační protiromská opatření a útlak romského obyvatelstva“ (na str. 11) nejsou bohužel doloženy, dozvěděli jsme se jen, že zákon z roku 1927 se dotkl i usedlých Romů, ale nevíme jak, a navíc jsou tu opět spojování čeští a moravští Romové.

Na str. 39: je formulace: „kteří měli patrně vždy výsadnější postavení v očích majority v porovnání s Romy ze Slovenska – měli statut „domácích“, „našich“ cigánů“ – zde autorka dle mého názoru opět generalizuje a nevidí v migracích romského obyvatelstva dynamiku – citovaná Horváthová přitom sama upozorňuje na těžkosti postupné integrace „moravských“ Romů.

2.2 Středně závažné znehledňující nedostatky

-Pokračování v textu antropologizující třetí kapitoly definicí hudebních a geografických pojmů bez jakéhokoli oddělení (dokonce ani odstavcem) působí až skoro jako humor, či záměrná provokace - a vzhledem k tomu, že autorka ani práci neodevzdávala poslení den před půlnocí, nedokážu si ho nijak vysvětlit.

-Kapitolka 1.2. není ani zcela historická, ani vyčerpávající. Navíc se nazývá jménem jen rodu Kubíků, ač je i o Kýrových.

-Jako nedostatek vidím i nepřítomnost přehledného rodokmenu sledovaného hudebnického rodu - přehledná tabulka by jistě usnadnila orientaci v různých generacích a příbuzenských větvích.

2.3. Nepřesnosti, chyby, formální a formulační nedostatky, jednotlivosti:

-Nejsem si jist, zda použití slova *antropologický*, jak ho slečna Chvalová používá už v abstraktu a pak všude dále, tedy ve významu „sociálně a kulturně antropologický“ není mimo obor sociální a kulturní antropologie zavádějící. Samozřejmě i v romistice hovoříme o antropologii, ale v odborném textu zdůrazňujeme, že jde o kulturní a sociální antropologii.

-Označení vlastní klauzurní práce jako seminární (s.8) je rovněž zavádějící, a valstně by bylo ideální text uvést přesněji, alespoň název, případně na něj odkázat bibliograficky, pokud je z něj něco použito nebo je to relevantní – tedy Chvalová 2010. Apod.

- Nejasný je dlouho název sledované kapely. Název práce + pasáž „Poprvé jsem se s cimbálovou muzikou Kubíci (...) setkala“ vzbuzuje spíše podezření z oficializace neformálního názvu, teprve na s.18 to je, že se tak těleso oficiálně jmenuje.

-Občas chybí při citaci stránky (např. na s.36 jsou opakovaně citovány dokonce jen celé sborníky bez uvedení konkrétního textu!!!)

-Str. 12: „Osudy několika konkrétních lidí a jejich rodin (zejména Růženy Danielové z Čejče a její rodiny, dále muzikanta Pavla Kubíka z Hrubé Vrbky a dalších) zpracovává D. Holý ve čtyřech kapitolách knihy *Žalující píseň*, další dvě kapitoly knihy jsou historickými studiemi druhého autora Ctibora Nečase k tématu válečného útlaku českých a moravských Romů (Nečas, Holý 2008)“ – Chvalová najednou v pasáži o tématu vypráví o knize, jako by šlo o pasáž *kritické hodnocení pramenů*. Přibližuje i části knihy, které se jejího tématu vůbec netýkají, ovšem o dalších knihách k tématu, jako jsou memoáry romských žen (2005) editorky Horváthové a řadě jiných textů nenajdeme nic. Kniha *Žalující píseň* navíc není k hlavnímu tématu – leda že by dotyční hudebníci byli příbuzní, což ale z prezentace Chvalové není jasné.

Velmi podobá je pasáž: „SlovackoDNES.cz jsou dalšími internetovými stránkami...“ (s.18) – zde autorka opět trochu povídá o pramenech místo tématu. Přitom je to kapitola *Petr a Pavel Kubíci, začátky muziky*.

- Str. 12: „poznávaná ale prožitými zkušenostmi, jejichž důsledkem byl mnohdy také špatný zdravotní stav, chronické zdravotní problémy nebo sterilita.“ Nevím, zda nezasvěcený čtenář nepochopí pasáž tak, že sterilita je důsledkem nějaké nemoci či strádání.

-Není jasné, proč autorka někde používá slovo *primáš* a jinde ojediněle *primista*, o stylistické obohacování podle mého názoru nejde.

s. 12: „Nejznámějším muzikantem z tohoto rodu je Jožka Kubík – primáš stejnojmenné horňácké cimbálové muziky.“ Vypadá, že se kapela jmenovala *Jožka Kubík*.

-Zavedení zkratky CM přichází bohužel až na str. 8, poté, co byla několikrát použita a čtenář ji našel v závěru v seznamu zkratek. V názvu kapitoly (s.16) ovšem stejně působí nepatřičně, i když už byla zavedena.

-Pravopisné chyby: *Vyplívá* (s.17) *nářečných výrazů* (s.22)

-na s. 19 je divná úprava začátku podkapitoly:

„2.2.Složení kapely

Je otázka, která...“

-Nejasná formulace: „Pracoval nějaký čas ve velické Kordárně“ (s.20) – nevíme, co je Kordárna.

-s.28 „akce svíca“ – rovněž autorka nevysvětluje

Občas jsou použity i moravismy v autorčině řeči a bez distance např. *galánkou* (s.22)

2.4. Pojetí kroje jako příklad nejasnosti

2.4.1 význam kroje jako téma

Na str. 23 autorka dle mého poněkud generalizuje, že „Důležitou kapitolou vůbec je pro muzikanta kroj“ a pokračuje „a Pavel o něm mluví zasvěceně a přikládá mu velký význam.“

na str.26 naopak „**muzikanti mohou být oblečeni jakkoliv**, v kroji i v civilu, protože na této složce vizuálního působení v tomto případě nezáleží“

Na str.31 opět: „**muzikanti mohou být oblečeni jakkoliv**, v kroji i v civilu, protože na této složce vizuálního působení v tomto případě nezáleží (...)Pokud se pak ještě hraje neoficiálně mimo hlavní program, ze slavnostního kroje se často převléknou do běžného oblečení, zatímco pracovní kroj si spíše nechávají ...“

- 33: jako ironie pak působí závěr „Více o vztahu muzikantů ke kroji viz výše.“

2.4.2. Pojetí kroje jako metoda

Na str. 32 nacházíme detailní popisy kroje – a ani není jasné odkud, jestli vše autorka vypožorovala, nebo je to dávno popsáný hornácký kroj – není není uveden zdroj. Tato pasáž tedy ukazuje nedokonalou práci s prameny.

Na nedostatečné reflexi kroje jako součásti (či „ne-součásti“) sledované kultury zároveň podle mého názoru můžeme ukázat nedostatečnou ucelenost práce Chvalové a nižší míru propojenost autorčina praktického výzkumu s teorií, která ovšem sama o sobě -jak už jsem uvedl výše - zase předkládanou bakalářskou práci povyšuje nad minimální požadavky.

Vhledem k uvedeným kladům i záporům navrhuji bakalářskou práci připustit k obhajobě a hodnotit ji známkou „velmi dobře“.

PhDr. Jan Červenka, Ph.D., V Praze dne 21.6.2012